

Dödshjälp i tanke och praxis

DÖDSHJÄLP

Etiska och juridiska aspekter
364 sidor

Författare: L.W. Sumner
(Översättning: Anna Holmqvist)

Förlag: Fri tanke; 2012
ISBN 978-91-8606-148-7

L.W. Sumner, filosofiprofessor i Toronto, har skrivit en bok om dödshjälp. Den är genomarbetad, välstrukturerad, klar och ur vetenskaplig synpunkt »up to date«. Språket flyter fint i Anna Holmqvists svenska översättning. Sumner diskuterar centrala begrepp, distinktioner och argument i den etiska och juridiska debatten om olika former av dödshjälp. För en lång tid framöver kommer detta att vara det grundläggande arbetet om dödshjälp.

Det är viktigt att skilja mellan olika former av dödshjälp, eftersom relevansen av argumenten för och emot inte är oberoende av dessa distinktioner. Men alla läsare har kanske inte tålamod nog att gå igenom Sumners noggranna diskussion av olika dödsbegrepp, skilda kriterier för död, relationerna mellan dem, vad som utgör livets värde, och därmed vad man berövas genom döden, även om detta avsnitt innehåller viktiga utgångspunkter för hans resonemang. En del läsare kastar sig nog hellre direkt in i kapiteln om etiska och juridiska aspekter på dödshjälp.

Omständigheter av betydelse i de konkreta situationer som kan ge upphov till diskussion om förutsättningarna för olika former av dödshjälp är hur mycket och hur länge patienten förväntas lida, vilka medel som de facto står

till buds för att lindra detta lidande samt patientens möjligheter att göra ett informerat val. Svaren på frågorna är delvis empiriska, delvis beroende av hur nyckelbegrepp definieras – men givetvis också av vilka värderande utgångspunkter som väljs, och hur dessa värden balanseras mot varandra.

När det gäller etiken bakom olika ställningstagande spelar patientens autonomi (rätt att bestämma över sitt eget liv), patientens välbefinnande och läkarens avsikter liksom välgrundade förväntningar om vad insatt eller utsatt behandling kommer att leda till – samt relationen mellan dem – en central roll. Välbefinnande kan graderas, beslutsförmåga likaså, och patientens beslut kan ha effekter på patientens välbefinnande. Autonomi har sina förutsättningar och gränser liksom välbefinnandet har sitt pris. På något sätt måste därför dessa värden balanseras mot varandra.

Med rätta påpekar Sumner att man mycket väl kan anse att det finns situationer där det är etiskt försvarbart för läkare att påskynda dödens inträffande och ändå vara osäker på hur den juridiska regleringen bör ske. Lagstiftning bygger ofta på etik, men nya frågor tillkommer när en praxis ska regleras, till exempel möjligheten att upprätthålla klara gränser, fastställa rimliga sanktioner, och kostnaderna för lagstift-

ningen. Kommer kontrollen att fungera? Riskerar dödshjälp att missbrukas? Sådana frågor måste varje seriöst förslag till lagstiftning ha tänkt igenom och ha ett svar på.

Den policymall för dödshjälp som skisseras vilar på de medborgerliga dygderna medlidande och respekt. Policyn försvaras mot en rad invändningar som framförts, inte sällan på basis av spekulativt eller tunt empiriskt underlag, om risk för missbruk och misstag, om att olika grupper i samhället skulle missgynnas, om att funktionshindrade skulle känna sig pressade att begära eutanasi för att inte ligga i samhället eller anhöriga till last och så vidare.

Sumner går igenom de fakta som finns och diskuterar på ett föredömligt klart sätt vilka slutsatser det är rimligt att dra av dem.

Boken behövs i den svenska debatten. Vård i livets slutskede behöver bli föremål för en offentlig och politisk debatt, som inte utesluter några metoder att lindra lidande. Boken bör vara praktiskt användbar även som utgångspunkt för vidare- och efterutbildning liksom givetvis för universitetsstudier. Den redovisar ett faktaunderlag som är viktigt att beakta i all seriös debatt i frågan. Målgruppen är inte bara läkare, patienter och anhöriga – alla människor har anledning att reflektera över dessa frågor och ta ställning till dem.

Göran Hermerén

professor emeritus, medicinsk etik
Lunds universitet
goran.hermeren@med.lu.se

man byter ut hela patientens immunförsvar. Andra exempel är cytotoxisk T-cellsterapi mot olika infektionsjukdomar och tumörer. Vaccination mot tumörer med dendritiska celler, med mera, ingår också i den terapeutiska immunologin.

En mer passande titel på boken hade varit »Klinisk immunologisk laboratoriediagnostik«. Ännu bättre hade varit att man i denna utmärkta bok också hade införlivat kapitel om immunterapi. Transplantationsimmunologi nämns i en spalt som sedan upprepas. Tumörimmunologi nämns bara i en

spalt. Inför nästa upplaga av boken tycker jag redaktionen bör fundera på att inkludera dessa båda områden som har en stor utvecklingspotential inom den kliniska immunologin. Om man undviker upprepningar får man rum med några kapitel om immunterapi.

I boken finns också ett sakregister där man kan slå upp vilka test och fackuttryck som man kan komma i kontakt med när det gäller klinisk immunologi i sjukvården.

Sammanfattningsvis är detta en utmärkt bok i klinisk immunologisk labo-

ratoriediagnostik. Den bör finnas som uppslagsverk på alla avdelningar som skickar prover för immunologisk diagnostik. Kapitel 2, »Immunsystemet – en översikt«, bör läsas av alla studenter och kliniskt verksamma som är nyfikna på klinisk immunologi.

Olle Ringdén

professor i transplantationsimmunologi, avdelningen för terapeutisk immunologi, Karolinska institutet, Karolinska universitetssjukhuset, Huddinge